

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 31068-08-11 קרבקי נ' חבר משרתי קבע והגמלאים בע"מ ואח'

לפני כב' השופטת אסתר שטמר
אור קרבקי
המבקש:

ע"י ב"כ עו"ד מיכאל בך ועו"ד רון לדרמן

נגד

1. חבר משרתי קבע והגמלאים בע"מ המשיבות:

2. מועדון "חבר" צרכנות בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד יחיאל כשר ועו"ד דנה אלמלח-כהן

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981](#)

[חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988](#)

[חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל \(הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע\), תש"ע-2010](#)

[חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 19א\(, 19ה\(, 22, 23, 25א\)4\)](#)

מיני-רציו:

* ביהמ"ש אישר הסדר פשרה במסגרת בקשה לאישור תובענה ייצוגית. נקבע כי ההסדר עונה על דרישות סעיף 19(א) לחוק תובענות ייצוגיות.

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – אישור הסדר פשרה

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – הסדר פשרה

בקשה לאישור הסדר פשרה במסגרת בקשה לאישור תובענה ייצוגית.

בית המשפט פסק כי:

ביהמ"ש אישר את הסדר הפשרה, בקובעו שהוא עונה על דרישות סעיף 19(א) בחוק תובענות ייצוגיות. ההסדר שגיבשו הצדדים נותן מענה לנושא התובענה הייצוגית: "חבר" לא תגבה דמי חבר בגין החודש הראשון לחברות; תאפשר למשרתי הקבע ליהנות ממלא ההטבות המוענקות לכלל עמיתיה למשך תקופה נוספת; ותדאג ליידע אותם אודות זכאותם. בגין העבר תיתן "חבר" פיצוי לתועלת הציבור בסכום של 1,000,000 שח, שיממנו מלגות ללימודים אקדמאים לחיילים משוחררים העומדים בתנאים המצוינים בהסדר. על כן ההסדר ראוי, הוגן וסביר.

פסק דין

1. בקשה לאישור הסדר פשרה במסגרת בקשה לאישור תובענה ייצוגית.

נושא התובענה הייצוגית הוא טענת המבקש כי המשיבה ("חבר") גובה ממשרתי הקבע בצה"ל דמי חבר שלא כדין, במהלך התקופה שמתחילת שירות הקבע ועד קליטת נתוני החייל במערכת "חבר", שאז מונפקים לחייל כרטיס אשראי של "חבר" וכרטיסי ההטבה. תקופה זו כונתה על ידי המבקש "תקופת המעבר".

קבוצת התובעים הוגדרה כ"כל אנשי הקבע ובני משפחותיהם, אשר במהלך 7 השנים האחרונות שקדמו להגשת תביעה זו, ועד למועד מתן פסק דין בתובענה ו/או עד למועד בו תשנה "חבר" את אופן התנהלותה, חויבו ו/או יחויבו בתשלום דמי חבר לארגון "חבר", בגין תקופה במהלכה לא היו עמיתי "חבר" ו/או בטרם הושלמה הרשמתם כעמיתי "חבר" ו/או בטרם יכולים היו לממש הטבות להן זכאים עמיתי "חבר". אם יתברר כי קיימים ו/או היו במהלך 7 השנים שקדמו להגשת התביעה עמיתי "חבר" נוספים (מלבד אנשי קבע ובני משפחותיהם) אשר גם מהם נגבו באותו האופן דמי חבר שלא כדין בגין תקופה במהלכה לא היו עמיתי "חבר" ו/או בטרם הושלמה הרשמתם כעמיתי "חבר" ו/או בטרם יכולים היו לממש הטבות להן זכאים עמיתי "חבר" יכללו גם עמיתים אלה בקבוצה".

עילות התובענה: הפרת הסכם; הפרת חובת הנאמנות; הטעיה לפי [חוק הגנת הצרכן](#), תשמ"א – 1981; רשלנות; הפרת חובה חקוקה; הפרת [חוק ההגבלים העסקיים](#), תשמ"ח – 1988; ועשיית עושר ולא במשפט.

הסעדים שנתבקשו: הצהרה המחייבת את חבר להעניק לחברי הקבוצה את מלא ההטבות שהם זכאים החל מכניסתם לשירות קבע; או הצהרה לפיה אין היא רשאית לגבות דמי חבר מחברי הקבוצה בגין תקופת המעבר, והכספים שגבתה מחברי הקבוצה במהלך תקופה זו נגבו שלא כדין; צו לנקוט בפעולות הדרושות על מנת שחברי הקבוצה יוכלו לממש את ההטבות המגיעות להם מיד עם כניסתם לשירות קבע; או לחדול מגביית דמי חבר בגין תקופת המעבר; פיצוי חברי הקבוצה בסכום של כ – 194,160,000 ₪ בגין ההטבות שנשללו מהם במהלך תקופת המעבר; או פיצוי בסכום של כ – 6,000,000 ₪ בגין הכספים שנגבו מהם במהלך התקופה שלא כדין.

במידה שיקבע כי יש לחייב את "חבר" בהשבת דמי חבר בלבד (ולא במתן פיצוי בגין אי מתן ההטבות) התבקש בית המשפט לפצות כל אחד מחברי הקבוצה בסכום של 500 ₪ בגין פגיעה באוטונומיה.

במידה שיקבע כי השבה ו/או פיצוי חברי הקבוצה אינם מעשיים בנסיבות העניין, התבקש בית המשפט להורות על מתן פיצוי לטובת הציבור.

2. "חבר" טענה בתגובתה, בין היתר, כי צה"ל מעביר לה נתונים בדבר כניסת חיילים לשירות קבע, ואין לה שליטה על מועד העברת הנתונים; כי המבקש מלין על תנאי השירות בצבא קבע המעוגנים בדין ואשר לפיהם מנוכים דמי החבר משכרו של משרת הקבע החל מהיום הראשון בשירות קבע, ללא התניה בקשר לתחילת קבלת ההטבות; כי לא ניתן לדון בסוגיה נשוא התביעה במשקפיים של יחסי "עוסק" – "לקוח" או "צרכן" שכן "חבר" היא מוסד ללא כוונת רווח תחליף לוועד עובדים ופועל לרווחת משרתי הקבע שלפי פקודות הצבא אינם יכולים להתאגד, ולפיכך אין לבית המשפט האזרחי סמכות לדון בעניין; כי הסמכות הייחודית נתונה לוועדת הערר שהוקמה על פי [חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל \(הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע\)](#), תש"ע – 2010, ולחלופין לבג"ץ; כי לא נגרם נזק לחברי הקבוצה שכן התקופה הראשונית שבה הם מקבלים רק חלק מההטבות מתקזזת עם תקופה מקבילה בסיום השירות, שבה הם זכאים להטבות מבלי לשלם דמי חבר; כי חלק מההטבות מוענקות לחברי הקבוצה במשך כ – 3 חודשים נוספים מעבר לתקופה שבה הם מסיימים ליהנות מכל ההטבות; כי חלק מההטבות ניתנו לחברי הקבוצה החל מהיום הראשון בשירות הקבע; כי כל סכום שמתקבל ב"חבר" משרת את עמיתי "חבר", כך שאין אלמנט של התעשרות; כי הקבוצה המוגדרת מחזיקה שתי קבוצות בעלות אינטרסים מנוגדים; כי לא כל משרת קבע מנצל את מלא ההטבות, וממילא ההטבות ניתנות בפועל על ידי בתי העסק השונים ולא על ידי "חבר".

3. המבקש השיב, וטען כי על "חבר" ליידע את משרתי הקבע על האפשרות לקבל הטבות לאחר שחרורם מצה"ל; כי פעולות ש"חבר" נוקטת לפנים משורת הדין אינן גורעות מחובתה על פי דין; כי "חבר" אינה רשאית להפלות בין העמיתים; כי הסמכות העניינית של בית המשפט נובעת מכך ש"חבר" היא ארגון צרכנים פרטי המאוגד כחברה פרטית ומספק לעמיתיו שירותים מסחריים צרכניים בתמורה לדמי חבר.

4. לאחר מספר ישיבות של בית המשפט הציעו הצדדים הסדר פשרה, שאלו עיקריו:

א. קבוצת התובעים היא "משרתי קבע ובני משפחותיהם, אשר למן יום 18.8.2004, ועד למועד מתן תוקף של פסק דין להסדר פשרה זה, חויבו ו/או יחויבו בתשלום דמי חבר לארגון חבר, בגין תקופת הקליטה במהלכה לא היו עמיתי חבר ו/או בטרם הושלמה הרשמתם כעמיתי חבר ו/או בטרם יכלו לממש הטבות להן זכאים עמיתי חבר".

ב. תקופת הקליטה היא התקופה שתחילתה בכניסתו של חייל לשירות קבע וסיומה במועד שבו נקלטים נתוניו במערכות "חבר תוכנה".

ג. המועד הקובע הוא לא יאוחר משלושה חודשים לאחר מועד אישור ההסדר על ידי בית המשפט.

ד. ההסדרה העתידית תבוצע באופן הבא:

1. החל מהמועד הקובע "חבר" לא תגבה דמי חבר בגין החודש הראשון לחברות בה.

2. מטעמים טכניים, "חבר" תגבה החל מהמועד הקובע 1 שם ממשרתי קבע בגין חודש ההצטרפות הראשון. בחודש שלאחר החודש הראשון ייגבו ממשרתי קבע החדשים 1 שם פחות בהשוואה ליתר העמיתים, כך שיקווז החיוב ע"ס 1 שם בגין החודש הראשון.
3. "חבר" תאפשר למשרתי קבע לזכות בכל ההטבות המוענקות לכלל עמיתי "חבר", למשך תקופה נוספת, המשתנה בהתאם לנתוני האישיים של כל עמית, אשר את משכה יוכל משרת קבע לברר באופן פרטני עם "חבר" במוקד קשרי עמיתים ב"חבר" ("התקופה הנוספת").
4. במהלך התקופה הנוספת יוכלו ליהנות משרתי קבע מן ההטבות שזכו להן כעמיתים. רשימת ההטבות מפורטת בהסדר.
5. "חבר" תדאג לפרסם וליידע את משרתי קבע אודות זכויותיהם שבסעיף 4 ד' 4 לעיל באמצעות הודעה שצורפה להסדר, אשר תישלח לכל משרתי קבע, מידי רבעון, מהמועד הקובע ואילך, ותפורסם באופן קבוע תחת לשונית "עזרה תמיכה ומידע" באתר האינטרנט של "חבר".
- ה. "חבר" תיתן פיצוי לתועלת הציבור בסכום של 1,000,000 שם אשר ישולם למימון מלגות לימודים אקדמאיים לחיילים משוחררים העומדים בתנאים הבאים: השתחררו לאחר שירות קבע בשבע השנים האחרונות; השתחררו לאחר שירות קבע של שלוש שנים או פחות; קיום לימודים אקדמאיים במוסדות מוכרים על יד הות"ת; ותינתן עדיפות לתושבי פריפריה ולבעלי מעמד סוציו אקונומי נמוך.
- "חבר" תמנה ועדה שתאשר את מתן המלגות, וב"כ המבקש יימנה על חברי הועדה. לחברי הועדה לא ישולם שכר וסכום התרומה יוקדש במלואו למלגות שיינתנו.
5. הצדדים המליצו לשלם למבקש גמול בסכום של 80,000 שם ושכר טרחה לבאי כוחו בסכום של 380,000 שם בתוספת מע"מ.
6. הצדדים סבורים שאין למנות בודק משום שהסיכויים והסיכונים של הצדדים משפטיים בעיקרם; משום שבית המשפט המליץ לצדדים לפנות לגישור לאחר שמיעת טיעוניהם; ומשום שמינוי בודק עלול לעכב שלא לצורך את בצוע ההסדר.
7. הצדדים הבהירו כי צה"ל דחה את בקשת ב"כ המבקש להעביר את הנתונים בדבר קליטת משרתי קבע החדשים לפני תחילת שירות הקבע, ולא נמצאה דרך אחרת לפתרון תקופת הקליטה. טענותיו מבוססות על מגבלה טכנית, וההתכתבות צורפה לבקשה לאישור הסדר הפשרה.
8. הפיצוי בגין העבר התבסס על נתונים שמסרה "חבר", שלפיהם דמי החבר המצטברים אשר נגבו ממשרתי קבע בגין חודש ההצטרפות בתקופה שמיום 18.8.2004 ועד למועד חתימת

- הסדר הפשרה מסתכם בסכום של כ – 1,800,000 ₪. במועד הסדר הפשרה עמדו דמי החבר החדשיים על סך 32 ₪.
- לאור המחלוקות בין הצדדים והעובדה שהשבה ו/או פיצוי לחברי הקבוצה אינם מעשיים בנסיבות העניין, בית המשפט התבקש לאשר את הפיצוי בגין העבר כמבואר לעיל.
9. בדיון שהתקיים ביום 27.3.14 הסכימו ב"כ הצדדים לשינויים הבאים בהסדר:
- א. תתוקן הגדרת הקבוצה בפנקס התובענות הייצוגיות לאחר שצומצמה במסגרת הסדר הפשרה.
- ב. להגדרת "התקופה הנוספת" תתוספה המילים הבאות: "כנובע ממועד שחרורו משירות הקבע ומסירת המידע על כך לרשויות הצבא".
- ב"כ "חבר" הבהיר כי "התקופה הנוספת" שניתנת לאחר סיום שירות הקבע אינה קבועה, היא תלויה במועד המדויק של סיום השירות ובדיווח שצה"ל מעביר ל"חבר", ולכן לא ניתן להגדירה בימים או בשבועות.
- ג. "חבר" תוסיף תצהיר שיבהיר כי התרומה לפי הסדר הפשרה תבוא בנוסף לכל תרומה אחרת ש"חבר" התכוונה לתרום, ובנוסף לכל התחייבות אחרת שלה.
- ד. לנוסח המודעות לציבור יתווסף סעיף שיתאר את הגמול ושכר הטרחה.
10. באשר לגובה הגמול ושכר הטרחה ציין ב"כ המבקש כי בנוסף לתרומה ש"חבר" התחייבה לתרום, יש לקחת בחשבון גם את השינוי המהותי בדרכי גביית דמי החבר; את ההסדר שגובש באשר לקבלת ההטבות לאחר שחרור החייל משירות הקבע; ואת העובדה שסכום הפיצוי בבקשת האישור חושב לפי ההפסד שנגרם בגין אי מתן ההטבות.
11. לאחר הדברים הללו, החלטתי שלא לדחות את הסדר הפשרה על הסף, ולפרסמו, אולם הצדדים נתבקשו לנקוט בכל הפעולות הבאות:
- א. תיקון הגדרת הקבוצה בפנקס התובענות הייצוגיות.
- ב. תיקון הגדרת "התקופה הנוספת" כאמור בדברי ב"כ "חבר".
- ג. מתן תצהיר של "חבר" כי הסכום שתתרום יבוא בנוסף לכל התחייבות או כוונה קודמת שלה למתן מלגות לחיילים משוחררים.
- ד. תיקון המודעה שצורפה כנספח ג' להסדר הפשרה, באופן שייכתב בה במפורש סכום הגמול ושכר הטרחה.
12. הצדדים השלימו את המבוקש, ההסדר פורסם ברבים, ולא נתקבלו התנגדויות מצד חברי הקבוצה. היועץ המשפטי לממשלה הותיר את אישור ההסדר לשיקול דעת בית המשפט

אולם הציע כי מאחר ומתן הפיצוי בגין העבר ינתן לאורך זמן, מוצע כי חלק משכר הטרחה ישולם רק לאחר שידווח לבית המשפט על בצוע ההסכם במלואו.

המבקש מתנגד להצעה זו, ולחלופין מבקש להעמיד את חלק שכר הטרחה שישולם בסיום ההליך על 10% בלבד.

אישור ההסכם

13. בהמשך להחלטתי מיום 27.3.14 החלטתי לאשר את ההסדר שעונה לדעתי על דרישות [סעיף 19 \(א\) בחוק תובענות ייצוגיות](#) שזו לשונו:

"בית המשפט לא יאשר הסדר פשרה אלא אם כן מצא, כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בענינם של חברי הקבוצה, ואם הבקשה לאישור הסדר הפשרה הוגשה לפני שאושרה התובענה הייצוגית – גם כי קיימות, לכאורה, שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי סיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין".

ההסדר שגיבשו הצדדים נותן מענה לנושא התובענה הייצוגית: "חבר" לא תגבה דמי חבר בגין החודש הראשון לחברות; תאפשר למשרתי הקבע ליהנות ממלא ההטבות המוענקות לכלל עמיתיה למשך תקופה נוספת; ותדאג לייצע אותם אודות זכאותם. בגין העבר תיתן "חבר" פיצוי לתועלת הציבור בסכום של 1,000,000 ₪, שיממנו מלגות ללימודים אקדמאים לחיילים משוחררים העומדים בתנאים המצוינים בהסדר. על כן אני סבורה כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר – ויש לאשרו.

תרומה

14. בעת הקמת הועדה המאשרת את מתן המלגות יובהר כי הדבר נעשה מכח הסדר פשרה בתובענה ייצוגית זו, וכך גם לגבי המלגות שתינתנה. נוסח המכתב יתואם עם ב"כ המבקש.

מינוי בודק

15. לא מצאתי למנות בודק להערכת ההסדר. דמי החבר המצטברים שנגבו ממשרתי הקבע בגין חודש ההצטרפות בתקופה שמיום 18.8.2004 ועד למועד חתימת ההסדר אושרו בתצהירו של מנכ"ל חבר, מר מוטי לוי. אופי הפשרה אינו מחייב עריכת חישובים, שכן למעט התרומה, אין בו תשלום בפועל.

בנסיבות העניין, ולאור האמור, לא ראיתי יתרון משמעותי במינוי בודק על פני הערכת בית המשפט.

גמול ושכר טרחה

16. בהתאם [לסעיפים 22 ו-23 בחוק תובענות ייצוגיות](#), תשס"ו – 2006, על בית המשפט להתחשב, בין היתר, בטרחה שטרחה התובע הייצוגי ובא-כוחו ובסיכון שלקחו על עצמם בניהול התביעה; במורכבות ההליך; במידת החשיבות הציבורית שבתובענה הייצוגית; ובתועלת שהביאה התובענה הייצוגית לקבוצה. כן יישקל הפער בין הסעדים שנתבעו לבין אלו שנפסקו בתובענה.
- בנוסף, יש לשקול שיקולים הנוגעים לתמריצים להגשת תובענה ייצוגית ראויה ולמנוע תביעות סרק; את התנהלותם של בא-כוח התובע המייצג; ויש להימנע מפסיקת שכר טרחה שיעקר את טובת ההנאה אשר אמורה לצמוח לקבוצה או יפחית ממנה באופן בלתי סביר ([ע"א 2046/10 עזבון המנוח משה שמש נ' דן רייכרט](#) [פורסם בבנו] פסקה 2 (23.5.2012)).
17. הצדדים המליצו לפסוק למבקש גמול בסכום של 80,000 ₪ ושכר טרחה לבא כוחו בסכום של 380,000 ₪ בתוספת מע"מ.
- בפסק הדין בעניין [רייכרט](#) אומצה שיטת האחוזים כשיטה המובילה לפסיקת שכר טרחה בתובענות ייצוגיות בהן הסעד הסופי הינו כספי (שם, בפסקה 7).
- הסעד העיקרי שניתן כאן הוא השינוי שתבצע "חבר" בעתיד, ועל כן לא יקבע שכר הטרחה כאחוז מסוים מתוך הפיצוי שניתן לקבוצה עבור העבר, שעומד על סכום של 1,000,000 ₪. עם זאת, אני סבורה כי הצעת המבקש לשכ"ט וגמול מוגזמת. בהתחשב בכך שמטרת התובענה הייצוגית הושגה בעיקרה מבלי שיהיה צורך בניהול ההליך; ובכך שההסדר מניב תועלת ברורה לציבור והביא לשינוי בהתנהלות "חבר" – החלטתי להעמיד את הגמול על 20,000 ₪ ואת שכר הטרחה על 200,000 ₪ בתוספת מע"מ.
18. תפקיד המבקש ובא כוחו לא הסתיים, ויהיה עליהם לבחון גם את בצוע ההסדר.
- לצורך פקוח על בצוע ההסכם, יפוצל התשלום למבקש ולבא כוחו כדלקמן: 60% ממנו ישולם לפי הסכמת הצדדים, ואילו 40% הנותרים, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית חוקית, ישולמו לפי החלטה שתיתן לאחר שתתקבל עמדתם של הצדדים המלמדת על בצוע ההסדר.
19. אם כן, אני מאשרת את הסדר הפשרה ונותנת לו תוקף של פסק דין.
- קבוצת התובעים הוגדרה בסעיף 4 א' לעיל, ועילות התביעה צוינו בסעיף 1 בפסק הדין.
- "חבר" תפרסם הודעה בדבר אישור הסדר הפשרה כקבוע [בסעיף 25\(א\)\(4\) בחוק תובענות ייצוגיות](#): נוסח ההודעה יועבר לאישור תוך 15 ימים, ויפורסם בשני עיתונים יומיים רבי תפוצה תוך 15 ימים מיום מתן ההחלטה.
20. תזכורת פנימית להודעה בדבר בצוע ההסדר נקבעת ליום **1.9.2015**.

21. המזכירות תואיל לשלוח העתק פסק הדין בצירוף הסדר הפשרה (כאמור [בסעיף 19\(ה\)](#) [בחוק תובענות ייצוגיות](#)) למנהל בתי המשפט, לשם רישומו בפנקס התובענות הייצוגיות.

ניתן היום, ג' תשרי תשע"ה, 27 ספטמבר 2014, בהעדר הצדדים.

אסתר שטמר 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)